

Samenvatting

Buurtpreventie PLUS

In de regio Rotterdam zijn ongeveer 140 buurtpreventieteams actief. Deze teams bestaan uit vrijwilligers die een bijdrage willen leveren aan de veiligheid in hun buurt, door in teams door de wijk te wandelen en signalen van onveiligheid te melden aan gemeente of politie. De drivergroep Veilig Wonen van de VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam ondersteunt deze waardevolle burgerinitiatieven en heeft zich ten doel gesteld om buurtpreventie waar mogelijk een kwaliteitsimpuls te geven.

Die kwaliteitsimpuls is van belang omdat het enerzijds leden van buurtpreventieteams soms aan kennis en vaardigheden ontbreekt waardoor hun inzet onvoldoende effectief is, of soms zelfs averechts werkt. Anderzijds is er een risico voor het voortbestaan van de teams wanneer de veiligheidssituatie in de wijk structureel verbetert en de oorspronkelijke noodzaak om te lopen kleiner wordt. De waardevolle `ogen en oren`-functie van de vrijwilligers dreigt dan verloren te gaan.

JSO is door de drivergroep benaderd met het verzoek om een proeftuin op te zetten waarin beide aspecten aan de orde komen.

JSO

JSO heeft een programma ontwikkeld om kennis, attitude en competenties in 9 bestaande buurtpreventieteams te versterken op het terrein van wijkveiligheid en het handelen naar aanleiding van een `niet pluis gevoel`.

De vraag van de VeiligheidsAlliantie heeft JSO vertaald naar een aanpak met de naam Buurtpreventie PLUS. Het doel van Buurtpreventie PLUS is dat mensen oog krijgen voor wat er speelt in de wijk, dat kwetsbare inwoners eerder worden gezien. De buurt wordt veiliger, de veiligheidsbeleving verbetert en de sociale cohesie wordt versterkt. Bij Buurtpreventie PLUS worden wijkveiligheid en langer (veilig) thuis wonen aan elkaar verbonden.

Buurtpreventie PLUS bestaat uit twee modules; Wijkveiligheid, Niet Pluis gevoel.

Buurtpreventie: Wijkveiligheid

De focus van de buurtpreventieteams is in eerste instantie gericht op veiligheids- en leefbaarheidsproblemen. Een steentje bijdragen aan de veiligheid in de buurt is voor de meeste leden de belangrijkste reden om deel te nemen aan een buurtpreventieteam. Als bijkomend positief effect wordt de toename van sociale binding genoemd.

De samenleving; de wijk veranderd

Kwetsbare mensen blijven langer thuis blijven wonen dan in het verleden. Niet iedereen, niet elke buurtbewoner is in staat eigen keuzes te maken en eigen verantwoordelijkheid te nemen. Zij wonen nu wel in de buurt, maar vaak blijft professionele ondersteuning daarbij nodig. Ouderen willen en kunnen ook langer (actief) langer zelfstandig thuis wonen, maar dat brengt ook risico's met zich mee zoals eenzaamheid of sociaal isolement.

We zien ook dat bij gemeenten mede in het licht van de drie decentralisaties, de ontwikkeling in het wijkgerichte werken met zeer sterke aandacht voor 'heel, schoon en veilig', via sociale binding, verschuift naar meer aandacht voor informele zorg- en dienstverlening en werken aan sociale inclusie en veilig thuis (kunnen blijven) wonen. Oftewel; van een leefbaarheidsaanpak naar een aanvullende aanpak gericht op informele zorg- en dienstverlening.

Nu we weten dat ouderen langer thuis wonen, meer kwetsbare mensen onderdeel uit maken van de buurt en de roep om onderlinge hulp toeneemt, is het verstandig om eens stil te staan wat deze veranderingen mogelijk in wijken en buurten voor betekenis kunnen hebben voor buurtpreventie.

Buurtpreventie: Niet Pluis gevoel

Deelnemers aan het buurtpreventieteam horen en zien veel ook op het vlak van sociale problematiek, zoals bijvoorbeeld een verwaarloosde woning, gordijnen die dicht blijven, een persoon op straat die een verwarde indruk maakt. Soms geeft dat een 'Niet pluis gevoel', maar is het voor het buurtpreventielid niet duidelijk hoe daar mee om te gaan, of waar dat signaal kan worden afgegeven. Idealiter worden meldingen overgepakt door professionals (wijkagent, wijkregisseur, de wijkwerker) die de wijk goed kennen. Deze brengen de situatie in kaart en zorgen voor de juiste afhandeling, doorverwijzing van de situatie of bijvoorbeeld ondersteuning (en op- en afschaling) van de (kwetsbare) inwoner. Dat kan formele zorg zijn, informele ondersteuning of een mix van beide.

De sociale veiligheid versterken is de missie van de vrijwillige buurtpreventieteams. Samenwerking staat daarin voorop. Binnen het team, maar ook met de buurt, overheid en maatschappelijke organisaties. Hoe kunnen de teams hun rol succesvol oppakken? Hoe kunnen teams buurtpreventie inzetten voor vroegsignalering; "Niet Pluis Gevoel"? Hoe kunnen gemeenten het lokale sociale kapitaal optimaal benutten?

Proeftuin

Het uitgezette traject in 9 gemeenten rondom het opbouwen van handelingsperspectieven voor buurtpreventie maakt onderdeel uit van het programma "[Kwaliteit van de Samenleving](#)" van de Provincie Zuid-Holland. Een proeftuin start 'in het veld' met een vraagstuk dat gemeenten of uitvoeringsorganisaties willen aanpakken en waarvoor zij externe kennis en advies nodig hebben.

Toezicht houden, schouwen en signaleren wordt daarmee verbonden met het opbouwen en/of onderhouden van vertrouwen en relaties met buurtbewoners, waardoor mensen een 'vraag' stellen of een 'behoefte' uiten. Inwoners leveren zo in samenwerking met de gemeente en partners (politie, wonen, zorg, welzijn) uit de wijk een bijdrage aan een kwalitatieve duurzame inclusieve buurt, met een prettig en sociaal veilig leefklimaat.

Uitvoeringsprogramma Buurtpreventie PLUS

Het programma Buurtpreventie PLUS van JSO bestaat uit twee trainingsmodules:

Tijdens de eerste avond was er aandacht voor verantwoord en veilig buurtpreventiewerk, bevoegdheden en observeren/rapporteren. Ook oefenden deelnemers hun communicatieve en probleemoplossende vaardigheden door samen met een acteur lastige praktijksituaties na te spelen. Zij ervoeren hierdoor zelf welke aanpak werkt en welke niet. Alle cursisten ontvingen de VAR-uitgave Praktijktips Buurtpreventie zodat zij na afloop van de cursus de theorie konden nalezen. Deze avond werd verzorgd door Factor Veiligheid.

Tijdens de tweede avond stond het (vroeg-) signaleren en melden van Niet-Pluis gevoel centraal. Het ging daarbij om sociale problematiek zoals verwaarlozing, eenzaamheid, vergeetachtigheid, verslaving

en huiselijk geweld. Tijdig handelen kan nieuwe problemen voorkomen. Buurtpreventieteams zijn fysiek in de wijk aanwezig en hebben niet zelden veel kennis van hun buurt en de mensen die er wonen. Tot nu toe maken gemeenten op dit vlak nauwelijks gebruik van de ogen en oren in de wijk. Deze avond werd verzorgd worden door JSO.

Kennisuitwisseling

In het kader van de proeftuinaanpak hebben er ook twee kennis- en ervaringsuitwisselingsavonden plaatsgevonden over de thema's "de inclusieve samenleving" en "samenwerken in buurtpreventie".

Samenvatting en conclusies bevindingen (evaluaties en eindmeting)

Door middel van een schriftelijke evaluatie en mondelinge terugkoppeling hebben de deelnemers beide modules geëvalueerd. Zij gaven aan dat ze vooral handvatten hebben gekregen voor het in gesprek gaan met overlastgevende of kwetsbare burgers. De leden van buurtpreventieteams hebben het idee zelf vooral bij te dragen aan het vergroten van de (wijk)veiligheid en sociale samenhang. Zij hebben het idee dat zij maar beperkt een bijdrage kunnen leveren aan het langer zelfstandig thuis blijven wonen van onder andere ouderen. Ongeveer de helft van de buurtpreventen vinden het zinvol om naast veiligheid ook sociale problematiek te signaleren. De buurtpreventieteams zijn in de praktijk vooral bezig met de vraag hoe de samenwerking met partners verbeterd kan worden. Terugkoppeling van het vervolg en resultaten zijn belangrijk voor hun motivatie.

Aanbevelingen voor gemeenten

Zowel uit de evaluatie van de trainingsmodules als uit de kennis- en ervaringsbijeenkomsten komen een aantal aanbevelingen en tips naar voren.

Het blijkt dat de moeite waard te zijn om met buurtpreventieteams in gesprek te gaan over hun rol bij het signaleren van sociale problematiek.

- Verleid deelnemers tot kennismaking met (beginnende) sociale problematiek in het sociaal domein, bijvoorbeeld door een combinatie van een training over wijkveiligheid en Niet Pluis gevoel;
- Gebruik voor de Niet Pluis training materiaal dat goed aansluit bij de leefwereld van het buurtpreventiewerk;
- Houd er rekening mee dat niet alle teams zondermeer openstaan voor een taakuitbreiding op het sociale domein. Schep ruimte en organiseer het gesprek;
- Niet-Pluis signalering werkt vooral bij teams die met enige regelmaat in hun eigen wijk lopen;
- Stimuleer de diversiteit van de teams (jong/oud, man/vrouw, vitaal/kwetsbaar/ autochtoon/allochtoon), want dit leidt tot een breder palet van meldingen. Bovendien brengt het verbanden tot stand tussen netwerken in de wijk;
- Maak melden eenvoudig. Organiseer in overleg met partners één meldpunt;
- Bewaak opvolging en terugkoppeling en maak vaste afspraken met uitvoeringspartners hierover. Dit is cruciaal voor de motivatie van de buurtpreventieteams.

